

I. Na základě výše uvedeného rozkazu nařizují:

1. Osvětoví důstojníci útvarů po vstupu do osvobozených obcí naváží styk s místním obyvatelstvem, vysvětlí mu nutnost zřízení Národních výborů, poučí je o úkolech, pravomoci a způsobu voleb N. V., upozorní je na nastávající volby N. V.

Je třeba dbáti, aby zrádci, živly nepřátelské se nezúčastnily voleb, zejména aby takové osoby a lidé nespolehliví nebyli zvoleni do N. V.

2. Osvětoví důstojníci útvarů zjistí zejména tyto okolnosti:

a) Hospodářská, sociální a politická situace v obci (na příkl. zda obyvatelé obce pracovali na velkostatku, závodě neb větším podniku, nebo zda se obec skládá pouze z jednotlivých hospodářství; zda Němci vyvezli všechny zásoby z vesnice; zda ve vesnici byla jednotka Hlinkovy gardy; zda ve vesnici jsou partyzáni nebo jiná vlastenecká organizace a pod.).

b) Přibližný počet přítomných obyvatelů, zejména mužů.

c) Jména poctivých občanů (nejméně 9) — pokud možno se stručnou charakteristikou — kteří mohou kandidovat do N. V.

d) Jména zrádců a kolaborantů (podle výpovědí místních obyvatelů) s udáním, jakých činů se dopustili; zda tyto osoby utekly s Němci či zůstaly v obci.

3. Výsledek svého zjištění hlašte ihned osvětovému důstojníku brigády.

4. Volby do N. V. proveďte samostatně pouze na zvláštní rozkaz.

II. Volby do Národních výborů se provádějí podle vůle občanstva buď přímo na shromážděných přímou volbou (v menších obcích) nebo na základě delegátského systému (ve větších obcích a městech).

Po zvolení Národního výboru se ihned koná ústavující schůze Národního výboru, na které se rozdělí funkce, usnesou neodkladná opatření k převzetí správy obce, zajištění veřejného a jiného majetku, k zajištění veřejné bezpečnosti, chodu výroby a zásobování. K zajištění zrádců a podobně.

III. Oddělení osvěty a propagandy sboru vydává tiskem všechny tiskoviny, potřebné k informaci místního obyvatelstva v osvobozeném území (hesla a nápisy, letáky, úřední vyhlášky, směrnice apod.). Také ve vhodnou dobu začne vydávat zvláštní časopis pro místní obyvatelstvo.

Osvětový důstojník brigády
ppor. Markus

VHA Praha. 1. čís. sbor v SSSR — osvěta, SSSR IV-62-4-3. Cykl.

[141]

1944, konec října. Slovensko. — Směrnice velitele 1. čís. sboru v SSSR generála L. Svobody pro národní výbory o plnění vojenských úkolů na osvobozeném území.

Aby styk mezi vojenskými velitelmi (československými a sovietskými) a civilním obyvatelstvem bol riadne organizovaný a upravený v súhlase s československým zákonodárstvom a potrebami vedenia vojny, vydávam tieto smernice:

1. J e d i n ý m i orgánmi, príslušnými pro všetku verejnú správu v oslobodených obciach a okresoch, sú demokraticky zvolené N á r o d n é v ý b o r y. Viď posolstvo prezidenta republiky Štátnej rade z 3. februára 1944¹ a prehlásenie čs. vlády z 16. apríla 1944 o tvorení a pravomoci Národných výborov.²

Doterajšie orgány miestnej správy a samosprávy (starostov, okresných náčelníkov, správne komisie, komisárov atď.), ani keď neutiekly, není možné považovať za predstaviteľov

¹ Viz Na cestě k vítězství. Čtvrté poselství presidenta republiky Státní radě, Londýn 1944.

² Viz dokument čís. 16.

miestnej verejnej správy a samosprávy. Naopak: Národné výbory vyšetria ich predchádzajúce pôsobenie, a keď treba, zadržia ich a uväznia ich do ustavenia príslušného ľudového súdu.

Na oslobodenom území Slovenska je plnoprávnou vykonávateľkou štátnej svrchovanosti a vôle ľudu Slovenská Národná rada.

II. Právomoc a úkoly Národných výborov sú stanovené vládnym prehlásením z 16. apríla 1944.

III. Mobilizácia.

Národný výbor všemožne spolupôsobí a pomáha pri prevádzaní mobilizácie do československej armády.

Obzvlášť vyhlási všetkému obyvateľstvu mobilizačné vyhlášky a zabezpečí ich presné a včasné prevedenie.

Odošle všetky mobilizované osoby do miesta príslušného alebo najbližšieho československého vojenského veliteľa, povereného prevádzaním mobilizácie,³ v obci (meste)

Nahrádza mobilizované osoby v dôležitých úradoch, inštitúciach a podnikoch osobami staršími alebo ženami. Len výnimočne môže Národný výbor v prípade krajnej potreby podať žiadosť o dočasné oslobodenie od činnnej vojenskej služby pre osoby, nepostrádateľné v živote dôležitých podnikoch.

IV. Niektoré ďalšie vojenské úkoly Národných výborov:
Národné výbory plnia okrem iných tieto úkoly:

1. Pomáhajú armáde (československej i sovietskej) v očišťovaní a udržovaní ciest, obzvlášť vojensky dôležitých.

2. Pomáhajú armáde v prípade mimoriadnych zákopových prác.

3. Pomáhajú armáde vozami, koňmi a strojami obyvateľstva.

Poznámka: Národné výbory určujú skupinám občanov pracovnú povinnosť k splneniu spomenutých úkolov. Rozdeľujú povinnosť dodávať kone s strojami s ohľadom na majetkové pomery občanov tak, aby pripadla predovšetkým občanom, ktorí vlastnia viac ťažného dobytku.

4. Pomáhajú armáde v ubytovaní. Vyhlásia obyvateľstvu, že smí vojenské a cudzie občianske osoby, prechádzajúce cez obec, ubytovať len na poukážku alebo pokyn vojenského veliteľa alebo Národného výboru.

5. Tvoria občianske stráže, ktoré strážia obec, zadržujú podozrele osoby, obzvlášť cudzincov, vykonávajú usnesenie o zadržaní nepriateľov národa, zradcov a kolaborantov, prípadne sa zúčastňujú v obrane miesta.

6. Vydajú a vyhlásia občianstvu výzvu k odovzdaniu zbraní do 24 hodín. Odobranými zbraňami bude vyzbrojená občianska stráž. Osoby, ktoré neposlúchnu výzvy a schované zbrane neodevzdajú, nech sú zadržané a predané príslušnému ľudovému súdu.

7. Zaisťujú v dočasnej väzbe zradcov, agentov nepriateľa a kolaborantov a držia ich do ustavenia príslušného ľudového súdu alebo do ich vyžiadania nadriadeným Národným výborom.

8. Organizujú pasívnu protiletectkú obranu (zatemnenie, maskovanie, zákopy, úkryty a pod.), signál poplachu, pozorovanie.

9. Organizujú protipožiarnu službu (pozorovanie, signál, hasenie).

Veliteľ československého vojska v SSSR
brig. generál Svoboda Ľudovít

VHA Praha. 1. čs. sbor v SSSR — osveta, SSSR IV-63-2. Tišť. leták. -- Též Za armádu ľudu, Praha 1960, doč. čís. 153, str. 275—276.

³ K Směrnici byla připojena ještě příloha, označená jako „Důvěrné!“. Bylo v ní: „K odstavci III.: Mobilizácia. Národné výbory podávajú príslušnému alebo najbližšiemu československému vojenskému veliteľovi, poverenému prevádzaním mobilizácie, zvlášť písomné dôverné zprávy s podaním charakteristiky a presným popisom z a v a d n ý c h činov tých mobilizovaných a odoslaných osôb, ktoré sa svojou predchádzajúcou činnosťou akýmkoľvek spôsobom previnily proti Československej republike a záujmom národa. Veliteľ československého vojska v SSSR brig. generál Svoboda Ľudovít“. (VHA Praha. 1. čs. sbor v SSSR - osveta, SSSR IV-63-2.)